

III

INSTRUKCJA MINISTRA FINANSÓW

z dnia 4 marca 1963 r

w sprawie doprowadzenia do porównywalności wyników gospodarczych państwowych przedsiębiorstw przemysłowych (obliczanie bazy), wskaźników dyrektywnych oraz obliczania dodatkowego funduszu zakładowego.

W związku z przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1961 r. w sprawie funduszu zakładowego w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych (Dz. U. z 1963 r. Nr 8, poz. 50) ustala się, co następuje:

I. Przepisy ogólne.

§ 1. Ilekroć w instrukcji jest mowa o:

- 1) „ustawie” — należy przez to rozumieć ustawę z dnia 28 marca 1958 r. o funduszu zakładowym w przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1960 r. Nr 13, poz. 78);
- 2) „rozporządzeniu” — należy przez to rozumieć rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 1961 r. w sprawie funduszu zakładowego w państwowych przedsiębiorstwach przemysłowych (Dz. U. z 1963 r. Nr 8, poz. 50);
- 3) „roku bieżącym” — należy przez to rozumieć rok, w którym przedsiębiorstwo ma wygospodarować fundusz zakładowy;
- 4) „roku ubiegłym” — należy przez to rozumieć rok poprzedzający rok, w którym przedsiębiorstwo ma wygospodarować fundusz zakładowy;
- 5) „bazie” — należy przez to rozumieć wynik roku ubiegłego doprowadzony do porównywalności z wynikiem roku bieżącego;
- 6) „wyniku gospodarczym” — należy przez to rozumieć wynik bilansowy (zysk — strata) lub akumulację finansową (zysk lub strata odpowiednio skorygowane o podatek obrotowy i różnice budżetowe).

II. Obliczenie bazy.

§ 2. 1. Bazę oblicza się w przypadkach, gdy zachodzą istotne zmiany pomiędzy warunkami działalności przedsiębiorstwa założonymi w planie na rok bieżący a warunkami roku ubiegłego w zakresie:

- 1) urzędowych cen sprzedaży produkcji i usług,
- 2) urzędowych cen zużywanych środków produkcji, taryf usług, jak również wysokości marż, stawek płac, składek na ubezpieczenia państwowe i społeczne, stawek podatkowych, stopy procentowej oraz zasad i norm amortyzacji,
- 3) struktury asortymentowej produkcji.

2. Przez zmiany struktury asortymentowej produkcji należy rozumieć zarówno zmiany proporcji w ilościach poszczególnych wyrobów (usług), jak też wprowadzenie do produkcji nowych asortymentów i zaprzestanie produkcji asortymentów wytwarzanych uprzednio.

§ 3. 1. Jeżeli zachodzą jednocześnie wszystkie zmiany w warunkach działalności przedsiębiorstwa, o których mowa w § 2 ust. 1, bazę oblicza się według następującego wzoru:

$$B = S_1 - (K \times W) \pm DP, \text{ w którym}$$

B = baza,

S_1 = wartość wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach sprzedaży planowanych na rok bieżący,

K = koszt własny planowanych do sprzedaży wyrobów i usług według jednostkowych kosztów własnych roku ubiegłego doprowadzonych do porównywalności z planem,

W = wskaźnik zmiany wartości sprzedanych wyrobów i usług,

$K \times W$ = koszty bazowe,

DP = założone w planie na rok bieżący:

- 1) wynik działalności pozaoperacyjnej,
- 2) wynik ze sprzedaży materiałów, wynik ze sprzedaży wyrobów i towarów w sklepach fabrycznych,
- 3) inne zyski i straty nadzwyczajne (z wyjątkiem zysków i strat z likwidacji środków trwałych).

2. Wartość sprzedaży wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach sprzedaży planowanych na rok bieżący (S_1) można obliczać także przez skorygowanie rzeczywistej wartości sprzedaży roku ubiegłego, wynikającej ze zweryfikowanego sprawozdania finansowego, o różnice wpływające ze zmian cen sprzedaży poszczególnych asortymentów produkcji, obowiązujących w roku ubiegłym, a przyjętych do planu na rok bieżący. O ogólną sumę tych różnic należy powiększyć bądź zmniejszyć rzeczywistą wartość sprzedaży roku ubiegłego.

3. Przez zmiany cen sprzedaży rozumie się urzędowe zmiany cen sprzedawanych wyrobów i usług (art. 6 ust. 1 ustawy) oraz urzędowe zmiany wysokości (procentów) rabatów udzielanych z tytułu niższej gatunkowości.

4. Koszt własny planowanych do sprzedaży wyrobów i usług (K) według jednostkowych kosztów własnych roku ubiegłego, doprowadzonych do porównywalności z planem, oblicza się w sposób następujący:

- 1) przemnaża się ilości planowanych do sprzedaży w roku bieżącym wyrobów i usług zaliczonych do produkcji porównywalnej przez odpowiadające im koszty jednostkowe roku ubiegłego, skorygowane zgodnie z warunkami produkcji założonymi w planie roku bieżącego, i sumuje się uzyskane iloczyny; skorygowane koszty jednostkowe produkcji porównywalnej ustala się w sposób przyjęty przy planowaniu obniżenia kosztów własnych,
- 2) przemnaża się ilości planowanych do sprzedaży w roku bieżącym wyrobów i usług zaliczonych do produkcji nieporównywalnej oraz usług nieprzemysłowych przez odpowiadające im koszty jednostkowe założone w planie na rok bieżący i sumuje się uzyskane iloczyny,
- 3) dodaje się koszt własny produkcji porównywalnej, nieporównywalnej i usług nieprzemysłowych, ustalony w sposób określony w pkt 1 i 2.

5. Jeżeli w planowaniu i sprawozdawczości w zakresie kosztów występują grupy kalkulacyjne — obliczenia, o których mowa w ust. 4, powinny być oparte na średnich kosztach jednostkowych, ustalonych dla poszczególnych grup.

6. W przedsiębiorstwach o szerokim asortymencie produkowanych wyrobów i usług symbol „K” można obliczać w sposób uproszczony, jeżeli koszt własny produkcji i usług planowanych do wytworzenia nie odbiega więcej aniżeli o 2% (w górę lub w dół) od kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do sprzedaży. Uproszczone obliczenie symbolu „K” polega na:

- 1) przyjęciu za podstawę obliczeń kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do wytworzenia, stanowiącego łączną sumę:
 - a) sum iloczynów wynikających z przemnożenia planowanych do wytworzenia wyrobów i usług produkcji porównywalnej przez skorygowane koszty jednostkowe roku ubiegłego oraz
 - b) założonej w planie sumy kosztów własnych planowanych do wytworzenia wyrobów i usług produkcji nieporównywalnej oraz usług nieprzemysłowych,
- 2) pomnożeniu łącznej sumy kosztów, o której mowa w pkt 1, przez współczynnik zmiany remanentów, który oblicza się jako stosunek kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do sprzedaży — do kosztu własnego wyrobów i usług planowanych do wytworzenia (koszt własny wyrobów i usług planowanych do sprzedaży należy przyjąć z planu rentowności operacyjnej przedsiębiorstwa).

7. Wskaźnik zmiany wartości sprzedanych wyrobów i usług (W) oblicza się jako stosunek procentowy:

$$W = \frac{S_1 \times 100}{S_2}, \text{ w którym}$$

- S_1 = wartość sprzedaży wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach planowanych na rok bieżący,
 S_2 = wartość planowanej na rok bieżący sprzedaży wyrobów i usług.

8. Jeżeli przedsiębiorstwo zostanie zwolnione od obowiązku obliczania bazy w oparciu o przepisy § 3 ust. 5 pkt 1 lub 3 rozporządzenia, wówczas podstawę oceny wyników gospodarczych osiągniętych w danym roku w celu obliczenia funduszu zakładowego stanowi wynik rzeczywisty osiągnięty w roku ubiegłym przy zachowaniu porównywalności obu wyników. Porównywalność rzeczywistego wyniku roku bieżącego z rzeczywistym wynikiem roku ubiegłego można uzyskać przez wyłączenie z tych dwóch wyników skutków zmian w warunkach działalności, o których mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 i 2 instrukcji. Można również rozłożyć sprowadzenie wyników do porównywalności na dwa etapy:

- 1) W pierwszym etapie doprowadza się do porównywalności wynik rzeczywisty roku ubiegłego z wynikiem planowanym na rok bieżący, jeżeli w warunkach działalności przyjętych do planu techniczno-ekonomicznego zaszły zmiany w stosunku do roku ubiegłego w zakresie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 i 2 instrukcji. Odpowiednią korektę rzeczywistego wyniku osiągniętego w roku ubiegłym przeprowadza się według wzoru:

$$W_{sk} = S_1 - K \pm DP, \text{ w którym}$$

W_{sk} = wynik rzeczywisty roku ubiegłego doprowadzony do porównywalności z warunkami działalności przyjętymi do planu techniczno-ekonomicznego roku bieżącego,

S_1 = wartość sprzedaży wyrobów i usług w roku ubiegłym w cenach planowanych na rok bieżący,

K = koszt własny wyrobów i usług sprzedanych w roku ubiegłym, doprowadzony do porównywalności z warunkami produkcji przyjętymi w planie techniczno-ekonomicznym roku bieżącego,

DP = wyniki rzeczywiste roku ubiegłego dotyczące działalności pozaoperacyjnej, sprzedaży materiałów, sprzedaży wyrobów i towarów w sklepach fabrycznych oraz inne zyski i straty nadzwyczajne (z wyjątkiem zysków i strat z likwidacji środków trwałych).

- 2) W drugim etapie wynik rzeczywisty roku bieżącego doprowadza się do porównywalności ze skorygowanym (etap pierwszy) wynikiem roku ubiegłego, jeżeli w warunkach działalności gospodarczej zaszły zmiany w porównaniu do warunków założonych w planie techniczno-ekonomicznym w zakresie, o którym mowa w § 2 ust. 1 pkt 1 i 2 instrukcji.

9. W razie gdy zgodnie z zarządzeniem właściwego ministra za wynik gospodarczy przyjmuje się zysk bądź stratę, a nie akumulację, a dane przedsiębiorstwo obowiązane jest do opłacania podatku obrotowego (podatku od operacji nietowarowych) i rozliczania różnic budżetowych, wówczas do obliczania wartości sprzedaży (S_1 i S_2) należy przyjmować ceny sprzedaży, skorygowane odpowiednio o podatek obrotowy (podatek od operacji nietowarowych) i różnice budżetowe.

§ 4. 1. W przedsiębiorstwach planowo deficytowych, jak również w przedsiębiorstwach, w których ceny zbytu na niektóre wyroby i usługi zostały ustalone poniżej jednostkowych kosztów własnych (o ile na te wyroby i usługi nie przysługują dotacje przedmiotowe) — bazę obliczoną zgodnie z przepisami § 3 koryguje się o kwotę pogorszenia lub poprawy wyniku z tytułu zmian ilościowych wyrobów i usług planowo deficytowych pomiędzy planem sprzedaży bieżącego roku a rzeczywistą sprzedażą w roku ubiegłym.

2. Sumę korekty wylicza się przez pomnożenie ilościowych różnic między planem sprzedaży bieżącego roku a rzeczywistą sprzedażą roku ubiegłego poszczególnych wyrobów i usług planowo deficytowych przez jednostkowe straty (różnica między planowaną ceną zbytu a jednostkowym kosztem własnym w roku ubiegłym).

3. W razie zwiększenia ilości wyrobów i usług planowo deficytowych w planie sprzedaży bieżącego roku w porównaniu do ilości rzeczywiście sprzedanych w roku ubiegłym — należy pogorszyć bazę o sumę korekty wyliczoną w sposób wskazany w ust. 2, w razie zaś zmniejszenia ilości wyrobów i usług planowo deficytowych — należy polepszyć bazę o sumę korekty (zmniejsza się stratę bazową).

4. Jeżeli do planu sprzedaży zostaną wprowadzone planowo deficytowe wyroby i usługi, które w roku ubiegłym nie były produkowane (produkcja nieporównywalna), bazę koryguje się o kwotę równą iloczynowi otrzymanemu z przemnożenia ilości tych wyrobów i usług przez planowaną jednostkową stratę na wyrobie lub usłudze (zwiększa się stratę bazową, zmniejsza się zysk bazowy).

§ 5. 1. Jeżeli w roku ubiegłym przedsiębiorstwo nie uzyskało uprawnień do pełnego zasadniczego funduszu zakładowego, baza obliczona zgodnie z przepisami § 3 ulega podwyższeniu.

2. Jeżeli zasadniczy fundusz zakładowy przysługiwał w roku ubiegłym za osiągnięcie wyniku planowanego, bazę podwyższa się o tyle procent, o ile procent wynik rzeczywisty był gorszy od wyniku planowanego.

3. Jeżeli zasadniczy fundusz zakładowy przystąpił w roku ubiegłym do osiągnięcia wyniku równego wynikowi roku poprzedzającego rok ubiegły, bazę podwyższa się o tyle procent, o ile procent wynik rzeczywisty roku ubiegłego był gorszy od wyniku uprawniającego do pełnego odpisu zasadniczego.

§ 6. W przedsiębiorstwach zwolnionych od obowiązku obliczania bazy (§ 3 ust. 5 pkt 1 i 3 rozporządzenia), które w roku ubiegłym nie uzyskały uprawnień do pełnego zasadniczego funduszu zakładowego, przyjmuje się zamiast wyniku roku ubiegłego — wynik w wysokości uprawniającej w roku ubiegłym do pełnego zasadniczego funduszu zakładowego.

§ 7. Bazę obliczoną zgodnie z przepisami instrukcji, a w przedsiębiorstwach zwolnionych od obowiązku jej obliczania — wynik roku ubiegłego, zwiększa się o sumę zmniejszonych dochodów ze sprzedaży za rok ubiegły na skutek uznanych reklamacji odbiorców i udzielonych im opustów i bonifikat za gorszą jakość sprzedanych wyrobów i usług.

§ 8. W celu ustalenia, czy przedsiębiorstwo spełniło warunki uzasadniające utworzenie funduszu zakładowego w poszczególnych kwartałach danego roku, jak również w celu obliczenia jego wysokości należy wyniki osiągnięte za poszczególne kwartały doprowadzić do porównywalności:

- 1) z wynikami poszczególnych kwartałów roku ubiegłego — w razie gdy podstawą porównania jest wynik osiągnięty w roku ubiegłym,
- 2) z bazą podzieloną na bazy kwartalne — w razie gdy podstawą porównania jest baza,
- 3) z zaplanowanymi kwartalnymi wynikami w rocznym planie techniczno-ekonomicznym — w razie gdy podstawą porównania jest wynik planowany na dany rok.

§ 9. 1. Bazy kwartalne ustala się przez podzielenie kwoty bazy rocznej w takich procentach, w jakich w roku ubiegłym kształtowały się wyniki poszczególnych kwartałów w stosunku do wyniku rocznego.

2. Jeżeli w warunkach produkcji danego roku zajdą istotne zmiany w porównaniu do roku ubiegłego, wówczas za zgodą jednostki nadrzędnej dokonuje się podziału bazy rocznej na bazy kwartalne w takich proporcjach, w jakich kształtują się zaplanowane kwartalne wyniki w planie techniczno-ekonomicznym do wyniku rocznego ustalonego w tym planie.

§ 10. 1. Jeżeli wyniki finansowe za niektóre kwartały roku ubiegłego są dodatnie (zyski), a za niektóre — ujemne (straty), wówczas w celu dokonania podziału bazy rocznej na bazy kwartalne ustala się procentowy wskaźnik zmiany wysokości kwoty bazy w porównaniu do kwoty wyniku za rok ubiegły bądź też do wyniku planowanego w przypadku, o którym mowa w § 9 ust. 2.

2. Bazy kwartalne oblicza się przez skorygowanie wyników poszczególnych kwartałów, tj. przez podwyższenie zysku (zmniejszenie straty), jeżeli baza roczna jest wyższa od wyniku roku ubiegłego, lub przez zmniejszenie zysku (podwyższenie straty), jeżeli baza roczna jest niższa od wyniku roku ubiegłego.

§ 11. 1. Podziału rocznych kosztów bazowych na koszty bazowe poszczególnych kwartałów dokonuje się w takich proporcjach, w jakich kształtowały się koszty własne sprzedanych wyrobów i usług w poszczególnych kwartałach roku ubiegłego do sumy rocznych kosztów własnych sprzedanych robót i usług tegoż roku.

2. Jeżeli baza roczna została podzielona na odcinki kwartalne według proporcji wynikających z planu na rok bieżący (§ 9 ust. 2), wówczas proporcje te stosuje się również w celu podziału rocznych kosztów bazowych na koszty bazowe poszczególnych kwartałów.

§ 12. Za podstawę obliczenia kwartalnych baz oraz kwartalnych kosztów bazowych (§§ 9, 10, 11) przyjmuje się (narastająco) dane za okres od początku roku do końca danego kwartału.

III. Wskaźniki dyrektywne.

§ 13. 1. Opierając się na dyrektywnych wskaźnikach funduszu zakładowego, zatwierdzonych przez Radę Ministrów dla poszczególnych ministerstw, ministerstwa ustalają wskaźniki dyrektywne dla zjednoczeń; wskaźniki te stanowią podstawę do ustalenia funduszu zakładowego dla przedsiębiorstw wchodzących w skład zjednoczeń.

2. Łączne kwoty funduszu zakładowego za zadania wynikające z narodowego planu gospodarczego w przedsiębiorstwach nie mogą przekraczać wskaźników dyrektywnych ustalonych dla zjednoczeń.

3. Dyrektywne wskaźniki funduszu zakładowego obejmują:

- 1) kwotę planowanego wyniku działalności przedsiębiorstwa (akumulacja, zysk—strata), wynikającą z zadań narodowego planu gospodarczego,
- 2) łączną kwotę zasadniczego i dodatkowego funduszu zakładowego przypadającą przedsiębiorstwu w przypadku wykonania zadania planowego, o którym mowa w pkt 1,
- 3) wskaźnik wyrażający stosunek procentowy, w jakim pozostaje kwota funduszu zakładowego (pkt 2) do planowanego na dany rok osobowego funduszu płac przedsiębiorstwa.

§ 14. 1. W celu dokonania podziału wskaźników dyrektywnych między przedsiębiorstwa zjednoczenie ustala:

- 1) łączną kwotę planowanego osobowego funduszu płac przedsiębiorstw, którym przysługuje fundusz zakładowy,
- 2) kwotę zasadniczego funduszu zakładowego przypadającą tym przedsiębiorstwom w wysokości określonej przepisami § 2 ust. 1 lub § 5 ust. 1 rozporządzenia,
- 3) kwotę dodatkowego funduszu zakładowego przypadającego przedsiębiorstwom planującym poprawę wyniku (różnica pomiędzy kwotą łącznego funduszu zakładowego zjednoczenia a kwotą zasadniczego funduszu zakładowego, ustaloną zgodnie z pkt 2),
- 4) wskaźnik dodatkowego funduszu zakładowego w procentach planowanego osobowego funduszu płac (stosunek procentowy, w jakim pozostaje kwota dodatkowego funduszu zakładowego (pkt 3) do sumy planowanego osobowego funduszu płac przedsiębiorstw planujących poprawę wyniku).

2. Łącznie z podziałem zadań w zakresie akumulacji (zysku—straty) zjednoczenie przekazuje przedsiębiorstwom wskaźnik dyrektywny funduszu zakładowego (zasadniczy fundusz zakładowy i dodatkowy fundusz zakładowy). Wskaźnik dyrektywny dodatkowego funduszu zakładowego przekazuje się przedsiębiorstwom planującym poprawę wyniku. Wskaźnik ten ustala się dla poszczególnych przedsiębiorstw na podstawie wskaźnika dodatkowego funduszu zakładowego, obliczonego zgodnie z ust. 1 pkt 3 i 4. Przy różnicowaniu tego wskaźnika należy uwzględnić stopień trudności osiągnięcia założonej w planie poprawy wyniku przez przedsiębiorstwo, możliwość osiągnięcia wyniku wyższego od planowanego oraz rangę przedsiębiorstwa.

IV. Obliczanie dodatkowego funduszu zakładowego.

§ 15. 1. Dodatkowy fundusz zakładowy oblicza się od osiągniętej w danym roku poprawy wyniku w stosunku do podstawy porównania, którą może stanowić:

- 1) baza (§ 3 ust. 1),

- 2) wynik rzeczywisty roku ubiegłego (§ 3 ust. 8),
3) dyrektywny wynik planowany (§ 9 rozporządzenia).

2. Przez poprawę wyniku rozumie się różnicę pomiędzy wynikiem rzeczywiście osiągniętym w roku bieżącym a podstawą porównania w warunkach porównywalnych.

3. Kwotę dodatkowego funduszu zakładowego za osiągnięcie wyniku lepszego od podstawy porównania w przypadku, gdy podstawę porównania stanowiła baza bądź też wynik rzeczywisty roku ubiegłego (ust. 1 pkt 1 i 2), oblicza się według wzoru:

$$X = S \times W, \text{ w którym}$$

- X** = kwota dodatkowego funduszu zakładowego,
S = stopa procentowa, określająca udział dodatkowego funduszu zakładowego w kwocie poprawy wyniku,
W = kwota rzeczywistej poprawy wyniku w stosunku do podstawy porównania.

Stopę procentową (**S**) oblicza się według wzoru:

$$S = \frac{a \times F}{Z}, \text{ w którym}$$

- a** = wskaźnik dyrektywny funduszu zakładowego, wyrażony w procencie funduszu płac za zaplanowaną poprawę wyniku,
F = planowany osobowy fundusz płac,
Z = dyrektywna kwota poprawy wyniku w stosunku do podstawy porównania.

4. Jeżeli podstawą porównania jest dyrektywny wynik planowany (ust. 1 pkt 3), kwotę dodatkowego funduszu zakładowego za osiągnięcie wyniku ponadplanowego oblicza się według wzoru:

$$X = R \times \frac{a \times F}{100}, \text{ w którym}$$

- X** = kwota dodatkowego funduszu zakładowego,
R = osiągnięta poprawa rentowności określona w procentach,
a = określony przez właściwego ministra procent funduszu płac, nie wyższy niż 0,6% (§ 9 ust. 2 rozporządzenia),
F = planowany osobowy fundusz płac.
Osiągniętą poprawę rentowności oblicza się według wzoru:

$$R = \frac{Z}{K} \times 100, \text{ w którym}$$

- Z** = osiągnięta w warunkach porównywalnych poprawa wyniku w porównaniu do dyrektywnego wyniku planowanego,
K = planowane koszty własne sprzedaży produkcji i usług.

V. Przepisy końcowe.

§ 16. Traci moc instrukcja Ministra Finansów z dnia 9 marca 1960 r. w sprawie doprowadzenia do porównywalności wyników gospodarczych państwowych przedsiębiorstw przemysłowych (obliczanie bazy), wskaźników dyrektywnych oraz obliczania dodatkowego funduszu zakładowego (Monitor Polski z 1960 r. Nr 30, poz. 143 i z 1961 r. Nr 20, poz. 94), z tym że przepisy rozdziału V tej instrukcji (§§ 11 i 12) mają zastosowanie do obliczenia dodatkowego funduszu zakładowego za rok 1962.

Minister Finansów: w z. *J. Trendota*